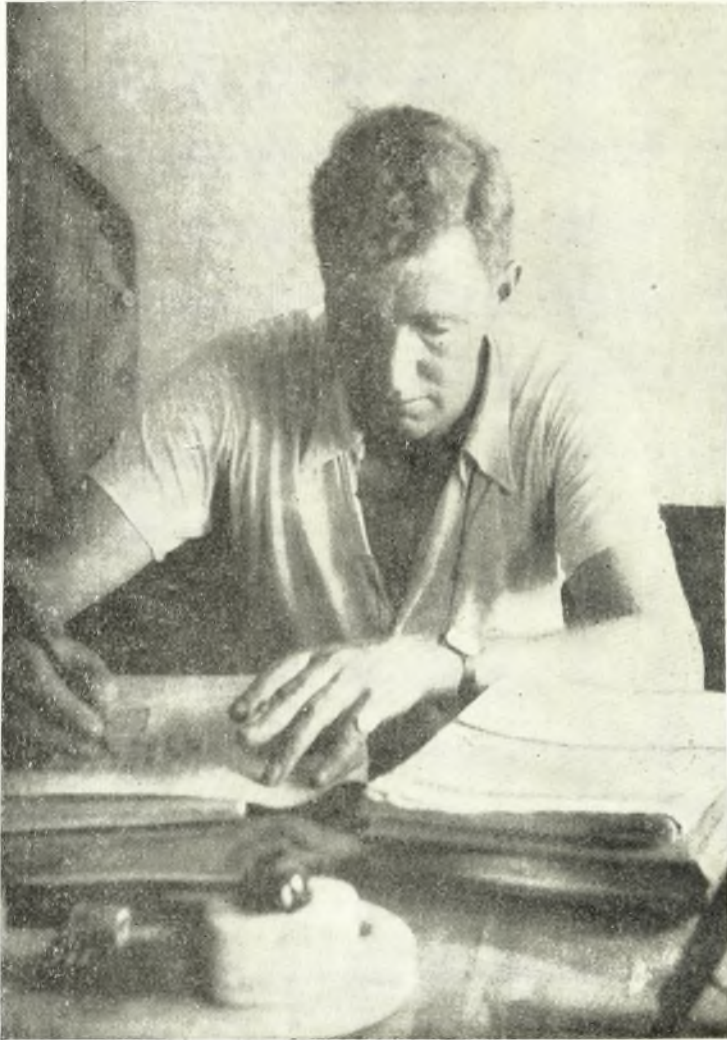

ΤΙΝΑΞ ΙΗ*

JOHN PENDLEBURY

Ἡ τελευταία πρὸ τοῦ θανάτου του φωτογραφία (Φεβρ. 1941)

λων του παρουσίασεν εἰς αὐτὸν τιμητικὸν ψήφισμα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐταιρείας· τρεῖς ἡμέρας βραδύτερον ἀπέθνησκε, χωρὶς νὰ ἀφήσῃ τέκνα.

Ὅσοι ἐγνώρισαν τὸν Ἥβανς δὲν θὰ λησμονήσουν εὐκόλως τὴν μορφὴν του· δὲν θὰ λησμονήσουν τὴν μικρὰν, σαφῶς ἐνεργητικὴν του ὄψιν, τὰς ταχεῖας σχεδὸν ὡς πτηνοῦ χειρονομίας του, τὴν ὑπερήφανον κελτικὴν ῥωμαντικὴν ἰδιοσυγκρασίαν του, τὸν νευρώδη, τελείως ἀφοβὸν, ταχὺν καὶ γενναϊόφρονα χαρακτῆρά του, τὸν πάντοτε πρόθυμον ὑπερασπιστὴν τῶν ἀσθενεστέρων, τὸν ἀληθῶς φίλον τῶν μικρῶν ἐθνῶν καὶ τῶν καταθλιβομένων μειονοτήτων. Ἡ χαμηλὴ, μόλις ἀκουομένη φωνὴ του κατέστρεφε τὴν ἐντύπωσιν τῶν διαλέξεών του, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἦτο ἐξαιρετικόν, ἀλλ' εἰς στενὸν κύκλον δὲν θὰ εὐρίσκετο πλέον εὐχάριστος σύντροφος, καλύτερος εἰς τὰς διηγήσεις καὶ τὰ ἀνέκδοτα.

Ὡς ἀρχαιολόγος ὁ Ἥβανς ὑπῆρξε «θεαματικός». Συχνὰ διετύπωνε συμπεράσματα μὲ τὴν διαίσθησιν καὶ τὴν στυλνότητα τοῦ κελτικοῦ πνεύματός του, συμπεράσματα τῶν ὁποίων τὴν προφάνειαν τὸ βραδὺ ἀγγλοσάξωνικὸν πνεῦμα εὗρισκεν ἀνεπαρκῆ, ἀλλὰ ταῦτα τοσάκις ἐπηλήθευσαν διὰ μεταγενεστέρων ἐρευνῶν, ὥστε ὁ Ἥβανς ἀκόμη καὶ εἰς προκεχωρημένην ἡλικίαν ἐθεωρεῖτο πάντοτε ὁ σκαπανεὺς, τοῦ ὁποίου αἱ θεωρίαι εἶχον προορισμὸν νὰ ἀποδειχθοῦν καὶ νὰ ἀποβοῦν βραδύτερον κανόνες.

Τὸν ὁμοίον του βεβαίως δὲν θὰ εὔρωμεν εὐκόλως· ἀλλὰ δὲν θὰ εἶπω «*re quiescat in pace*», διότι ὁ μόνος Παράδεισος ὁ ὁποῖος θὰ ἠδύνατο νὰ ἱκανοποιήσῃ τὸν Sir Arthur Evans θὰ ἦτο ὁ τῆς ἀκαταπαύστου ἐνεργητικότητος!

JOHN PENDLEBURY

Ὁ John Devitt Strongfellow Pendlebury, υἱὸς τοῦ Δρος H. S. Pendlebury, διακεκριμένου χειρουργοῦ καὶ παθολόγου, ἐγεννήθη ἐν Λονδίῳ τὸ 1904 καὶ ἐξεπαιδεύθη εἰς τὸ Winchester School καὶ εἰς τὸ Penbroke College τοῦ Καϊμπριτζ.

Ἀκόμη καὶ ὡς μαθητὴς ἐπέδειξεν ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον διὰ τὴν αἰγυπτιολογίαν καὶ τοὺς κλασικοὺς καὶ ἔνωρὶς ἐταξίδευσεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, χωρὶς ὅμως τότε νὰ ἐπισκεφθῇ καὶ τὴν Κρήτην, τὴν νῆσον τὴν ὁποίαν τόσον ἠγάπησε καὶ εἰς ὑπεράσπισιν τῆς ὁποίας τόσον προθύμως ἐθυσίασθη.

Εἰς τὸ Cambridge, ὅπου τὸ πρῶτον τὸν συνήνησα, διέπρεψε τόσον ὡς ἐξαίρετος ἀθλητὴς ὅσον καὶ σπουδαστὴς καὶ ἦτο ὑπερήφανος, διότι ἀντεπροσώπευσε τὴν Ἀγγλίαν εἰς τὸ ἄλμα εἰς ὕψος κατὰ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνας.

Ἀπεστάλη ὡς σπουδαστὴς τῆς Βρεττανικῆς Σχολῆς Ἀρχαιολογίας εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ 1927 καὶ τὸ ἐπόμενον ἔτος ἐνυμφεύθη τὴν συσπουδάστριά του Hilda White, ἧς ἀπέκτησε υἱὸν καὶ κόρη. Παρεστάθη αὐτὴ ὡς βοηθὸς εἰς τὸ ἀρχαιολογικὸν του ἔργον μέχρι τοῦ 1939.

Αἱ κύρια δημοσιεύσεις του ὑπῆρξαν τὰ *Aegyptiaca* (1930), τὸ *Handbook to the Palace of Minos* (1933) καὶ τὸ *Archaeology of Crete* (1939). Παρὰλλήλως μὲ τὴν ἐργασίαν του εἰς τὰς ἀνωτέρω δημοσιεύσεις ὁ Ρ. ὑπῆρξεν ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη Διευθυντὴς τῶν ἀνασκαφῶν τῆς Tell el Amarna ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἐπὶ ἕξ ἔτη Ἐπιμελητὴς τῆς Ἀγγλικῆς Ἀρχαιολ. Σχολῆς ἐν Κνωσῶ, δημοσιεύσας πολυτίμους ἐκθέσεις τῶν ἀνασκαφῶν του εἰς ἀμφοτέροισιν τοῖς χώροις τούτοις καὶ εἰς τὸ Τζερμιάδο Λασηθίου, ὡς καὶ ἀνεκτίμητον κατάλογον τοῦ Στρωματογραφικοῦ Μουσείου τῆς Κνωσοῦ. Εἰς τὰς ἐργασίας του ταύτας ἔσχε βοηθοὺς, πλὴν τῆς συζύγου του, καὶ ἄλλα μέλη τῆς Ἀγγλικῆς Σχολῆς.

Ὁ Ρ. ὠδοιπόρησε εὐρύτατα περὶ ὅλοκλήρου τῆς Κρήτης καὶ οὐδεὶς θὰ ἠδύνατο νὰ τὸν συναγωνισθῇ εἰς τὴν γνῶσιν τῶν ὁρέων καὶ διαβάσεων τῆς νήσου. Ἀγωγιᾶται θὰ ἠδύνατο καλύτερον τούτου νὰ γνωρίζουν τὰς ἰδίας αὐτῶν μικρὰς περιοχάς, ἀλλὰ οὐδεὶς ἐγνώριζε τὸ σύνολον τῆς νήσου κάλλιον τοῦ Ἰωάννου Πεντλέμπιουρου, οὐδεὶς εἶχε τόσους φίλους εἰς τόσα χωρία, ὅσους οὗτος.

Τὸ 1940 διωρίσθη ὑποπρόξενος τῆς Βρετανίας εἰς τὸ Ἡράκλειον καὶ ὅταν οἱ Ἰταλοὶ εἰσέβαλον εἰς τὰ ἑλληνικὰ σύνορα ἔλαβε τὴν θέσιν τοῦ Ἀξιωματικοῦ Συνδέσμου μεταξὺ τῶν ἑλληνικῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων καὶ τῆς Βρεττανικῆς Στρατιωτικῆς Ἀποστολῆς. Ἐπικειμένης τῆς γερμανικῆς εἰσβολῆς εἰς τὴν νῆσον ἀνέλαβε τὴν ὁργάνωσιν ὁμάδων κλεφτοπολέμου ἐπὶ τῶν ὁρέων τῆς νήσου. Τὴν 21ην Μαΐου, ὁπότε ἐξαπελύθη ἡ δι' ἀλεξιπτωτιστῶν γερμανικὴ ἐπίθεσις κατὰ τοῦ Ἡρακλείου, ὁ Ρ. ἔλαβεν ἐνεργὸν μέρος εἰς τὴν ἄμυναν: τὸ ἀπόγευμα ἀπεφάσισε νὰ ἀποπειραθῇ τολμηρὰν καὶ αὐτόβουλον προσπάθειαν διασπάσεως τῆς ζώνης τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν, ἵνα φθάσῃ εἰς τὸ χ. Κρουσώνας, τὸ ὁποῖον εἶχε καθορίσει ὡς βᾶσιν τοῦ κλεφτοπολέμου του.

Ὁ Πέντλεμπιουρου ἐπληρώθη εἰς τὴν τοποθεσίαν Καμίνια ἕξω τῆς Πόρτας τῶν Χανίων τῆς πόλεως Ἡρακλείου, ἐνῶ ἐπυροβόλει ἀλεξιπτωτιστὰς καὶ διηύθυνε τὸ πῦρ ἑλληνικοῦ πολυβόλου. Μετεκομίσθη εἰς παρακείμενον οἰκίσκον, ὅπου αἱ πληγαὶ του ἐπεδέθησαν ὑπὸ γερμανοῦ ἰατροῦ, ὅστις ὑπεσχέθη νὰ τὸν ἀποστείλῃ τὴν ἐπομένην εἰς νοσοκομεῖον. Τὴν ἐπομένην ὅμως κατέφθασαν ἐκεῖ δύο ἄλλοι ἀλεξιπτωτισταὶ καὶ ἀπέπεμψαν τὴν γυναῖκα τοῦ οἰκίσκου. Τοὺς εἶδον ἀργότερον ἀνακρίνοντας τὸν Ρ. ἕξω τοῦ οἰκίσκου περὶ τῶν θέσεων τῶν βρετανικῶν δυνάμεων καὶ ἀφοῦ τρεῖς ἡρνήθη νὰ δώσῃ οἰανδήποτε πλη-

ροφορίαν, τὸν ἐπυροβόλησαν καὶ τὸν ἔρριψαν ἄπνον.

Ὁ πρόωρος θάνατος τοῦ Πέντλεμπιουρου ὑπῆρξε μεγάλη ἀπώλεια διὰ τὸ κίνημα τῆς ἀντιστάσεως, ἀλλὰ ἐκ τοῦ ἔργου του σημαντικὸν μέρος παρέμεινε καὶ ὑπάρχουν Καπετάνιοι, τώρα φημισμένοι μεταξὺ τῶν ἀνταρτῶν, οἱ ὁποῖοι διὰ πρώτην φοράν ἐστρατολογήθησαν ὑπ' αὐτοῦ.

Εἶναι δύσκολον νὰ συγκεφαλαιώσῃ τις εἰς ὀλίγας λέξεις τὰ προτερήματα ἐκείνου, τὸν ὁποῖον προσωπικῶς ἐσεβάσθη ὡς ἄνθρωπον καὶ ἠγάπησεν ὡς φίλον, ἀλλὰ τοῦλάχιστον θὰ ἐπεθύμουν ἐγὼ νὰ τονίσω τὴν πολυμέρειαν καὶ πληρότητα τῆς ἐκφράσεώς του. Τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ὁ ζήλος ἦσαν ἕξ ἴσου ἐντονα, εἴτε συνεζήτει δι' ἀρχαιολογίαν εἴτε διὰ τὸ κρίκει, τὴν κρητικὴν διάλεκτον, τὴν ἀγγλικὴν λογοτεχνίαν ἢ διὰ τὸν καλύτερον οἶνον κάποιας περιοχῆς.

Ἡ ζωὴ του καὶ ὁ θάνατός του ὑπῆρξαν ὅποια αὐτὸς οὗτος θὰ ἐπεθύμει μᾶς ἔρχονται εἰς τὸν νοῦν οἱ στίχοι τοῦ Stevenson:

Under the wide and starry sky
Dig my grave and let me lie
Glad did I live and gladly die,
And I laid me down with a will. *

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ)

RICHARD HUTCHINSON
Curator at Knossos

*) Κάτω ἀπὸ τ' ἄστρα τ' ἀνοιχτοῦ οὐρανοῦ,
γιὰ νὰ ξαπλώσω, σκάψε μου τὸ μνημα'
—ζωὴ καὶ θάνατος γιά μὲ χαρά—
μὲ προθυμίᾳ σ' αὐτὸ ὁδηγῶ τὸ βῆμα.

(Μετάφρ. Μ. Π.)